

NASIL BİR MADEN KANUNU?

Mehmet Torun-Maden Mühendisleri Odası Başkanı

Ülkemizde yasalar çok çabuk eskimekte ve yerine yeni bir yasa koyma ihtiyacı! doğmaktadır. Bunun pek çok nedeni bulunmaktadır. Yasa oluştururken tüm tarafların görüşlerinin alınmaması ve belli grupların taleplerinin birebir yer bulması çıkan yasanın uygulanabilirliğini zorlaştırmaktadır. Maden Kanunu da daha çıkar çıkmaz tartışmalara neden olmuş, toplumun geniş kesimlerince eleştirilmiştir. Bugünlerde yasada değişiklik çalışmaları yapıldığı bilinmektedir. Bunun bir nedeni de Anayasa Mahkemesi'nin verdiği iptal kararıyla ilgilidir.

Herhangi bir yasa, her şeyden önce, bir öncelikler-niyetler manzumesine yani bir politika metnine dayanmak zorunda-

dır. Ancak, mevcut Maden Kanunu'nda yapılması öngörülen değişiklikler için ortaya konulan gerekçeler, en başından itibaren madencilik sektörünün genel sorunlarını tam olarak kavramamış ve çağdaş çözümler üretmeye yönelik tasarlanmamıştır. İnsanı ve insan emeğini merkeze koyan, bir yandan madencilik faaliyetlerinde kamunun etkin gözetim ve denetimini sağlarken, diğer taraftan söz konusu faaliyetlerin çevre ve ekosistemlerin korunmasını da gözetken, temel olarak ekonomik kalkınmaya ve yoksulluğun azaltılarak gelir dağılımının düzeltilmesi hedeflerine yönlendirilen bir "ulusal madencilik politikası" Maden Kanunu'nun temeli olmalıdır. Bu husus, gerek toplumun

yararı gerekse madencilik sektörünün gelişimi bakımından son derece büyük önem taşımaktadır.

Genel olarak bakıldığında, ülkemiz madencilik sektörünün istenilen düzeyde gelişmemiş olmasının nedeni yalnızca mevcut Maden Kanunu değildir. Diğer pek çok alanda olduğu gibi, madencilik alanında da yol alamayışımızın belirgin nedenleri arasında;

- *Stratejik öngörüyle insan kaynakları planlamasını da göz önüne alan ulusal kalkınma modellerinin bir türlü geliştirilememesi,*
- *Uluslararası finans kuruluşlarının güdümünde ekonomik ve sosyal politikaların uygulanmaya çalışılması,*

- Özellikle son otuz yılda planlama düşüncesinin tamamen bir kenara bırakılması,
- Ekonominin sanayileşme ve yatırım artışlarına dayalı dengeli bir yapıya kavuşturulamaması,
- Sanayileşmenin olmazsa olmaz koşulu olan teknoloji üretimini sağlamak amacıyla geliştirilmesi ve uygulanması gereken ulusal bilim ve teknoloji politikalarımızın olmayışı,
- Yönetmelilerdeki verimsizlik, yolsuzluk ve yozlaşma bulunmaktadır.

Sorunların yanlış tespit edilmesinin, doğru olmayan çözüm arayışlarına ve dolayısıyla yeni sorun alanlarına yol açması kaçınılmazdır. Madencilik sektörünün ülke kalkınmasındaki kritik önemi, fazla miktarlarda üretilip yurtdışına satılarak döviz elde edilmesinden değil, yerli sanayiye düşük maliyette ve kaliteli girdi sağlamasındadır. Bu çerçevede, madencilik sektörünün planlanmasında ülke sanayi sektörleri ile entegrasyon ön planda tutulmalıdır.

Madenler, milyonlarca yılda oluşan, tüketildiğinde yenilenemeyen kaynaklardır. Bu nedenle mutlaka etkin bir planlama yapılarak üretilmelidir. Üretim yapılırken, ülkenin ihtiyaçları göz önüne alınmalı, çevreye duyarlı bir şekilde ve kamu yararı öncelikli olarak değerlendirilmelidir. Madencilik faaliyetlerinin kaynak kaybına yol açmadan, çevreyle barışık, akılcı ve ekonomik kurallara göre ve işçi sağlığı-iş güvenliği esasları çerçevesinde yürütülmesi, bilimsel ve teknik bilginin kullanımı ile mümkündür. Bu durum, sektörde bilim ve teknolojinin uygulayıcısı olan maden mühendislerinin ve teknik elemanların istihdamını gerekli kılmaktadır. Yapılacak değişikliklerde bu konular mutlaka dikkate alınmalıdır.

Maden Kanunu'nda değişiklik yapılmasına ilişkin çalışmalar, 2000 yılında bazı çevrelerin girişimleriyle başlatılmıştır. Söz konusu girişimler sonucunda, o tarihteki Bakanlar Kurulu'ndan "madencilik sektörünün yeniden elden

geçirilmesi ve özelleştirme" başlıklı bir düzenleme kararı çıkartılmıştır. Bu karar ile amaçlanan, bor tuzlarının aranması ve işletilmesinin devlet eliyle yapılacağını hükme bağlayan 2840 sayılı Yasa'nın da yürürlükten kaldırılmasıdır. Bu yönde bir yasa taslağı da hazırlanmış, ancak o tarihte toplumun hemen her kesiminden gelen kararlı karşı çıkışlar ile girişimin sahibi oldukları açıkça bilinen ittifak geri durdurulabilmiştir. Aradan geçen süre zarfında, söz konusu yasada yapılacak değişikliklere ilişkin çalışmalar sürdürülmüştür. Ancak borlarla ilgili başlangıçtaki niyet bugüne kadar tekrar gündeme getirilmemiştir. Bununla beraber, söz konusu niyetten gerçekte hiçbir zaman vazgeçilmediği de bir gerçektir.

Ülkemizde madencilik yapılamayacak özel alanlar (milli park, SİT alanları vb.) önceden belirlenerek bu alanlara ruhsat verilmemesi, sektöre yatırım yapacak kurumların ve kişilerin ileride sorun yaşamalarını engelleyecektir. Ayrıca, çıkarılacak yasaya bağlı tüzük hazırlanması uygulamada yaşanacak sorunları azaltacaktır. Çünkü tüzük çıkarmak Danıştay onayına bağlı olup, olası hukuksal hataları baştan önleyebilecektir. Bunun sonucu olarak sektör yatırımcıları, hem zaman hem de kaynak kaybına uğramaktan kurtulacaktır. Tüm maden işletmelerinde maden üretimi, mutlaka yeterli sayıda maden mühendisi nezaretinde yapılmalıdır. İşyerinde her vardiyada daimi olarak maden mühendisi bulundurmamanın işletmelere üretim izni verilmemelidir. Teknik nezaretçi ücretini, denetlemek durumunda olduğu işyeri sahibinden almakta olup bu durum mühendisin işleme ile ilgili kararlarında özgür davranmasını engellemektedir. Bu açıdan, teknik nezaretçinin (maden mühendisi) özgürce karar verebilmesi ve görevini layıkıyla yerine getirebilmesi amacıyla, ücretini oluşturulacak bir fondan alması için yaptığımız öneriler yasa çalışmasında karşılık bulmamıştır.

Anayasa Mahkemesi, geçen yıl Maden Kanunu'nun 7. maddesinin bazı

paragraflarını ve İzin Yönetmeliği'ni iptal etmiş ve yeni bir düzenleme yapılması için 21 Haziran 2010 tarihine kadar süre vermiştir. Bu nedenle başlatılan kanun değişikliği çalışmaları; TBMM Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu'nda 24 Mayıs 2010 tarihinde görüşülerek kabul edilmiştir. Sürenin azalması nedeniyle tasarının yakın bir zamanda Genel Kurul'da görüşülmesi beklenmektedir.*

Kanun çalışmalarında; 7. madde ile birlikte, Arama Dönemi, Devlet Hakkı vb. maddeler ile ilgili bazı kanunlarda değişiklik yapılması da düzenlenmiştir. Tasarı genel olarak iptal edilen İzin Yönetmeliği'ndeki maddelerin kanun maddesi olarak düzenlendiği görülmektedir. Ayrıca Devlet Hakkı yeniden düzenlenmektedir.

Tasarının tüm tarafların ihtiyaçlarına cevap vermesi olanaklı değildir. Çünkü her kesimin öncelikleri ve beklentileri farklıdır. Planlama düşüncesinden uzak, sadece hızlıca üretilerek, yapılan üretimin hammadde olarak yurtdışına satışı üzerine kurgulanmış bir kanunun toplumsal önceliklere cevap vermesi düşünülemez. Bu hususların göz ardı edilmesi nedeniyle gelecekte de yasanın tartışılmasına devam edilecektir.

Son zamanlarda sektörde yaşanan ve hepimizi üzüntüye boğan iş kazalarının önlenmesine yönelik olarak, denetimin artırılmasının, meslektaşlarımızın özlük haklarının ve çalışma koşullarının iyileştirilmesini amaçlayan köklü çözümler için yasada radikal bir değişiklik bulunmamaktadır. Maden İşleri Genel Müdürlüğü'nün denetim kadrolarını artırması ve taşra teşkilatını kurması denetimin kaliteli olarak yapılmasına, dolayısıyla iş kazalarının azalmasına neden olabilecektir. İş kazaları öncelikli olarak İş Kanunu ve ilgili yönetmeliklerini ilgilendirmekte olup, bu alanda da mevzuat değişiklikleri gerekmektedir. Yine, Odamızın raporlarının ve görüşlerinin dikkate alınması ve değerlendirilmesi iş kazalarının önlenmesi açısından yararlı olacaktır. ◀

* Yazının yayına hazırlandığı tarihte henüz tasarının TBMM'de kabul edilmediği.